

Magyarország Alkotmánybíróságához
(1015 Budapest, Donáti u. 35-45.)

a Tatabányai Törvényszék útján

Tárgy: alkotmányjogi panasz

a Kúria Gfv.VI.30.046/2023/8. sorszám alatt hozott ítéletével szemben

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott Váczi Ügyvédi Iroda

mellékelten csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Gfv.VI.30.046/2023/8. számú határozatának alaptörvény-ellenességét és azt az Abtv. 43. § (1) bekezdés alapján semmisítse meg, mivel a végzés ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes eljáráshoz való jog követelményével, ugyanis sérti a contra legem jogalkalmazás tilalmát és a megfelelő bírósági indokolási kötelezettség követelményének sem tesz eleget!

Az Abtv. 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel kijelentem, hogy a jelen alkotmánybírósági ügyben előterjesztett alkotmányjogi panasz indítványomban szereplő személyes adatok nyilvánosságra hozatalához nem járulok hozzá.

Indokolás:

1. A tényállás összegzése, pertörténet

- [1] Indítványozó jelen alkotmányjogi panasz előzményeként előadja, hogy Indítványozó (a továbbiakban ezen pont alatt: felperes) és alperes 2017. július 21-én 2020. június 30-ig terjedő határozott időtartamra **bértárolási keretszerződést** kötött egymással, mely szerződést 2023. július 31-ig meghosszabbítottak, a bértárolási díjat pedig csökkentették 42,- Ft/zsák/hónap + ÁFA-ról 40,- Ft/zsák/hónap + ÁFA összegre. A szerződés szerint a felperes, mint bértároló kötelezettséget vállalt arra, hogy a megbízó alperes részére vetőmag – elsődlegesen kukorica és napraforgó tárolásra alkalmas – raktárépületet biztosít díj ellenében.
- [2] Alperes a **2021. április 14-én** kelt, a felpereshez címzett levelében a keretszerződést azonnali hatállyal felmondta a szerződés 21. pontjára és 22. pont 1. bekezdésére hivatkozással. A felmondás okát 9 konkrét esetet felsorolva abba jelölte meg, hogy a felperes a bértárolási feladatokat ismételtelen és tartósan hibásan teljesítette, mivel a raktár kártevőmentesítését nem biztosította, és nem tett eleget a vetőmag megfelelő nyilvántartási és kommissziózási kötelezettségének.

TATABÁNYAI TÖRVÉNYSZÉK Tatabánya	
2023 -12- 21	
ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Példány:	Ügyszám: V/ 0-00002-0 / 2024
Érkezett: 2024 JAN 02.	
Érkezés módja	
☒ POSTÁN	☐ @ EGYÉB:
Példányt	Meliéklet:
Kezezőiroda:	
képviselet: Dr. Váczi Péter	
mint a	

- [3] Felperes a felmondást jogszerűtlennek tartotta, ennek okán keresetlevelet nyújtott be a Tatabányai Törvényszékhez, melyben kérte a Törvényszéket, hogy kötelezze alperest 50.800.000 Ft és annak az egyes számlákban szerelő összegek szerint megbontott késedelmi kamatok megfizetésére, továbbá igényt tartott az egyes számlák után 40,- EUR behajtási költségátalányra is. Felperes állította, hogy a hivatkozott eseteket vagy nem jelezték felé, vagy a jelzett esetekben a hibákat orvosolta. A termékcserejét jelentéktelen mértékűnek tartotta, amelyek szerződésszegést nem alapoztak meg. A felmondás jogszerűtlenségére alapozva felperes álláspontja szerint a szerződés alapján járó díj teljes összegben jár, kártérítésről és ebből következően kárenyhítési kötelezettségről nem lehet szó. Alperes a kereset elutasítását kérte.
- [4] A Tatabányai Törvényszék, mint elsőfokú bíróság 16.G.40.035/2022/9. sorszámu ítéletével felperes kereseti kérelmeinek teljes egészében helyt adott, kötelezte alperest arra, hogy fizessen meg felperesnek 50.800.000 Ft-ot, valamint a kiállított számlák esedékességétől számított törvényes késedelmi kamatot, 400 Euró költségátalányt és 2.566.800 Ft perköltséget. A Tatabányai Törvényszék ítéletében kifejtette, hogy a szerződést megbízással vegyes letétnek minősíti, továbbá az alperesi felmondást csak a szerződés 22. pont 1. bekezdéséhez kötötte, tekintettel arra, hogy alperes a perben nem tért át más felmondási okra az írásbeli ellenkérelemben foglaltakhoz képest. A felmondás jogszerűsége és alapossága körében az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy az akkor jogszerű, ha történtek köteleességszegések, és ezt követően ezek miatt az alperes felszólítással élt, majd a felszólítás után is történtek hibák, amiket felperes felszólítás ellenére sem orvosolt. Megállapította, hogy az alperesi 9 eset közül az 1-5. eset kapcsán megtörtént a felszólítás, a 6-7. esetben nem volt bizonyított az alperesi felszólítás, a 8. és a 9. esetet pedig a felperes orvosolta, így ezek sem alapozhatták meg a felmondás jogszerűségét. A Tatabányai Törvényszék rögzítette, hogy nem volt szükséges az egyes szerződésszegések egyenkénti bizonyítása, mivel az ügy az orvoslás kérdése mentén eldönthető volt. Megállapította, hogy miután a felmondás nem volt alapos, ezért a szerződés továbbra is fennáll, így a felperes alappal tarthatott igényt a szerződésben kikötött díjra.
- [5] Alperes fellebbezése folytán a Győri Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a Gf.II.20.101/2022/12/I. sorszámu ítéletével a keresetet elutasította. Megítélése szerint a súlyos szerződésszegés eseteiről példalázó felsorolást tartalmaz a szerződés 22. pontja, amelynek első franciabekezdése két egymástól elhatárolható esetcsoportot különít el. A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság a helyesen megállapított tényállásból téves jogi következtetésre jutva állapította meg azt, hogy mindkét esetcsoport esetében a szerződéses követelmény a felmondás jogszerűségéhez az, hogy az alperesnek orvoslásra fel kell hívnia a felperest és a részéről az orvoslás ne történjen meg. A Győri Ítéltábla – a jognyilatkozatok értelmezési szabályait segítségül hívva – arra a következtetésre jutott, hogy a szerződésszegés a felperes külön kiemelt főszolgáltatásai körében következett be, majd az igazoltan megtörtént felszólítást követően tartósan és ismételten újra előfordult, így az alperes jogszerűen élt a szerződésben biztosított azonnali hatályú felmondási jogával, a szerződés megszűnt, a felek további szolgáltatással nem tartoztak egymásnak. A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy az alperes a fellebbezésében sem állított mást a felmondás okáról, mint a felmondásban vagy az eljárás korábbi szakaszában, pusztán a jogi érvelését bővítette ki a felmondásnak a szerződés 22. pontjában írt feltételeit illetően, amelyre jogsértés nélkül lehetséges volt.
- [6] A jogerős ítélet ellen felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, mely ítéletet a Kúria a Gfv.VI.30.046/2023/8. sorszámu ítéletével hatályában fenntartott. Kifejtette, hogy a fellebbezési eljárás és a felülvizsgálati eljárás tárgya csak az lehetett, hogy az elsőfokú bíróság megfelelően értelmezte-e a szerződésnek az azonnali hatályú felmondásra vonatkozó pontjait. Az azonnali hatályú felmondás szerződésben meghatározott feltételeinek az értelmezése vonatkozásában a Kúria rámutatott arra, hogy a másodfokú bíróság a felülvizsgálati kérelemben megjelölt anyagi jogszabályok megsértése nélkül értelmezte úgy a felek megállapodását, hogy a felmondás szabályozásánál külön fordulat vonatkozik a bértárolóra, és önálló fordulat rendezi a mindkét szerződő félre vonatkozó felmondási okokat. Sem a szerződés szövegéből expressis verbis, sem annak nyelvtani szerkezetéből nem lehet a felperes által állított kettős konjunktivitási

feltételre következtetni. A Kúria csak abban a kérdésben foglalt állást, hogy a felperes az alperes írásbeli felszólítás ellenére ismételtén és/vagy tartósan „hibásan” teljesítette-e a bértárolási tevékenységét, melyet arra alapozott, hogy a felperes a szerződésszegését maga sem vitatta. A Kúria kifejtette továbbá, hogy az alperes a fellebbezésben nem új tényt állított, hanem az azonnali hatályú felmondást megalapozó szerződési feltétel értelmezése kapcsán fejtette ki az álláspontját, amelyre az eljárásjogi lehetősége megvolt.

2. A megtámadott ítélet jogerős volta

- [7] A Kúria ítéletével szemben fellebbezésnek, mint rendes jogorvoslatnak, valamint felülvizsgálatnak, mint rendkívüli jogorvoslatnak helye nincs, így az a polgári perrendtartástól szóló 2016. évi CXXX. tv. 358. § (2) bekezdése értelmében – *Az a határozat, amely ellen nincs helye fellebbezésnek, a kihirdetésével emelkedik jogerőre; azok a határidők azonban, amelyeket a határozat jogerőre emelkedésétől kell számítani, a határozatnak a féllel történt közlésétől kezdődnek.* – jogerős. Az Abtv. 27. § b) pontjában szereplő befogadhatósági feltételei – *„az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette”* – teljesül.

3. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő betartása

- [8] Előadom, hogy a Kúria Gfv.VI.30.046/2023/8. sorszámú ítéletét 2023. október 26. napján kapta kézhez Indítványozó. Ennélfogva az indítvány benyújtására az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek – *„[a]z alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül [...] lehet írásban benyújtani”* – az alkotmányjogi panasz megfelel.

4. Az indítványozó közvetlen érintettsége

- [9] Indítványozó az alkotmányjogi panasszal megtámadott ítélet alapjául szolgáló eljárásban felperes volt, akinek személyét a Kúria döntése közvetlenül érintette.

5. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelme

5.1. Indokolási kötelezettség, mint a tisztességes eljáráshoz való jog része

- [10] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A jogállam fogalma elképzelhetetlen a jog által felállított, független és pártatlan bírósághoz fordulás joga nélkül, amely megfelel a tisztességes eljáráshoz való jog által támasztott követelményeknek.

- [12] Az indokolási kötelezettség nem csupán egy formális követelmény, hanem sokkal inkább annak a biztosítéka, hogy a hatóság vagy bíróság az adott ügyben körültekintően döntsön. Az indokolásnak éppen ezért tartalmaznia kell a döntés lényeges ténybeli és jogi alapjait, továbbá a döntés meghozatala során figyelembe vett egyéb tényezőket. Azon kérdés eldöntése, hogy milyen részletesnek kell lennie az indokolásnak, és hogyan kell azt közölni, az adott szerv kompetenciája. A bíróság az indokolás terjedelmét mindig az adott döntésnek megfelelően határozza meg, tekintettel az indokolási kötelezettség céljára, amely tulajdonképpen a döntés kiértékelése az érintett személy számára.
- [13] Megjegyzendő továbbá, hogy a hatóság indokolási kötelezettsége szorosan összefügg a bírósági felülvizsgálat lehetőségével. A hatékony bírósági felülvizsgálathoz ugyanis elengedhetetlen,

hogy a bíróság tudatában legyen azoknak az indokoknak, melyekre alapítva a hatóság a döntését meghozta. Az indokolási kötelezettség megfelelő teljesítésének azonban nem csupán instrumentális értéke van (a jogorvoslati jog gyakorlásának megkönnyítése), hanem önmagában véve is értéket hordoz: az emberi méltósághoz való jogból levezethető, hogy azok számára is érthetőnek kell lennie az ítéletnek, akiknek eljárásjogi okokból már nincs lehetőségük jogorvoslat benyújtására. Egy demokratikus politikai közösség minden tagjának joga van tudni, hogy a közhatalmat gyakorló szervek milyen indokok alapján hoztak öt érintő döntést (az igazolás kultúrája).

- [14] Az indokolási kötelezettség az Emberi Jogok Európai Egyezményében meghatározott tisztességes eljáráshoz való jognak is a része. Az Alkotmánybíróság korábban már megvizsgálta az Egyezmény és az Alaptörvény rendelkezései viszonyát.¹ Ennek nyomán megállapította, hogy az Egyezmény 6. Cikke, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szabályozási alapjaikat tekintve összevethetők. Az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdésének első mondata értelmében: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.”
- [15] Ahogyan arra az Alkotmánybíróság is korábban utalt², az Emberi Jogok Európai Bírósága az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekinti. E jog pontos tartalma a Bíróság elmúlt évtizedek során számos döntésében kimunkált, széleskörű gyakorlatából olvasható ki. E körben a Bíróság kiindulópontja az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrészt erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét. (*Taxquet kontra Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; legutóbb megerősítve: *Shala kontra Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.) A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be. (*Suominen kontra Finnország*, 37801/97.; 2003. július 1.; § 34.; legutóbb megerősítve: *Vojtechová kontra Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25.; § 35.) A Bíróság olvasatában az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség egyezménybeli követelményét. Ebből következően az indokolt bírói döntéshez fűződő jog megsértését kizárólag az alapul fekvő egyedi ügy összes körülményeinek vizsgálatát követően lehet megítélni. (*Tatishvili kontra Oroszország*, 1509/02.; 2007. február 22.; § 58.; *Grădinar kontra Moldova*, 7170/02.; 2008. április 8.; § 107.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) Éppen ezért elképzelhető, hogy valamely részletkérdésre vonatkozó indokolás teljes elmaradása nem, míg egy lényegesebb kérdésre vonatkozó hiányos indokolás viszont az Egyezmény 6. Cikkében biztosított jog megsértését idézi elő.
- [16] A Bíróság az indokolások fogyatékoságának foka tekintetében kijelölte azt a határvonalat, amely elválasztja az Egyezménynek megfelelően indokolt határozatokat az Egyezményt sértő hiányos vagy fogyatékos indokolást tartalmazó határozatoktól. Ennek során a Bíróság elvi élel szögezte le, hogy az indokolt hatósági döntéshez való jog semmiképpen sem jelentheti azt, hogy az ügyben eljáró bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 27.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 29.; *García Ruiz kontra Spanyolország*, 30544/96.; 1999. január 21.; § 26.; *Hirvisaari kontra Finnország*, 49684/99.; 2001. december 25.; § 30.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*,

¹ 30/2014. (IX. 30.) AB határozat

² Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) A Bíróság ugyanakkor azt is elvi éllel mondta ki, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot. A Bíróság álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben. (*Helle v. Finnország*, 20772/92.; 1997. december 19.; § 60.; *Karakasis v. Görögország*, 38194/97.; 2000. október 17.; § 27.; *Boldea v. Románia*, 19997/02.; 2007. február 15.; § 30.; *Tacquet v. Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 91.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová v. Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25., § 35.) A Bíróság az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indokolás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosan körülírt kérdését érinti-e. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 28.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 30., legutóbb megerősítve: *Ilyadi kontra Oroszország*, 6642/05.; 2011. május 5.; § 44.)

- [17] Az Egyezmény jogvédelmi rendszerében a bírói döntéseknek a tisztességes eljárás által megkövetelt indokolása iránti igény egyfelől szoros összefüggésben áll a jogorvoslathoz fűződő joggal, ugyanis e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik valódi lehetőség. (Erről lásd: *Baucher kontra Franciaország*, 53640/00.; 2007. július 24., §§ 47-51.) Másfelől szoros összefüggés mutatkozik az indokolási kötelezettség teljesítése, és a tisztességes eljáráshoz fűződő jogból fakadó azon alkotmányos igény között, hogy az eljárásban szereplő fél meghallgatást nyerhessen, azaz kérelmét a bíróság megvizsgálja. (Erről lásd: *Shala v. Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10., § 29.) Ennek oka az, hogy kizárólag a kellő alapossággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket.
- [18] Az indokolási kötelezettség az Európai Unió jogában is meghatározó alapelvnek számít, azon kevés követelmény közé tartozik, amely kifejezett alapszerződéses rendelkezésen alapul.³ Ennek értelmében kötelező meghatározni azokat az indokokat, melyeken a közösségi aktus nyugszik, egyben közzé is kell tenni őket. A kötelezettség terjedelme az adott egyedi ügy körülményeitől függ. Annak elbírálásához, hogy a hatóság eleget tett-e ezen kritériumnak, a Bíróságnak olyan tényezőket kell vizsgálnia, mint az intézkedés tartalma, az indokok természete, vagy a felek érdeke. Az indokolásnak nem kell kiterjednie valamennyi tényre és jogszabályra, a hatóság feladata ugyanis eldönteni, hogy melyek a lényegesek.
- [19] A bíróság által kihirdetett ítéletet indokolni kell. Az ítélet indokolása írásban történik, a bíróság köteles az ügyfél által felvetett valamennyi érvre kitérni, amelyek a meghozott döntést igazolják. Ezen kötelezettség terjedelme az adott döntés természetétől függően változhat. Az adott indokolásnak meghatározottnak, az ügy releváns tényeihez igazodónak kell lennie, nem korlátozódhat csupán a jogszabályok meghatározott szakaszaira.
- [20] Ugyanakkor, ahogyan arra az Európai Bíróság a *Ruiz Torija- ítéletben*⁴ rámutatott, nem szükséges részletesen kitérni valamennyi érvre. Az indokolásban alkalmazott jogi terminológia különösen fontos a felek számára, hogy megértsék őket. Külön figyelmet kell fordítani a más szakterületekről származó kifejezések használatára, amelyek alkalmanként jogi kontextusban már nem megfelelőek, jelentéstartalmuk megváltozhat.
- [21] Magyarországon az indokolási kötelezettség a bíróságok számára rendkívül szűkszavúan kerül meghatározásra.

³ Ld. ECC 190 és 191. szakaszai.

⁴ Ld. *Ruiz Torija v. Spain* judgement of 9 December 1994.

Legfeljebb a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényre támaszkodhatunk, ami kimondja: „A bíróság a határozatát - ha törvény másképpen nem rendelkezik - indokolni köteles.”⁵

- [22] Magyarország Alkotmánybírósága az indokolási kötelezettséget az igazságszolgáltatással összefüggésben, a bírói függetlenség immanens elemeként határozta meg. A bírói függetlenség biztosításának alkotmányos kötelezettsége tehát a bíró ítélező tevékenységére vonatkozik: a bíró arra nem utasítható, hogy a jogvitát miként döntse el, abban nem befolyásolható, hogy a jogszabályok előírt keretek között milyen terjedelemben és milyen körben vegyen fel bizonyítást, s a bizonyítékokat hogyan értékelje. Ugyanakkor a bírói tevékenység alapvető kritériuma, hogy a döntés - a jogszabályok által meghatározott eltérő mélységű és jellegű - indokolási kötelezettséggel jár együtt.⁶
- [23] Az eljárás tisztességének alkotmányos követelményrendszerét a 2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése úgy fogalmazta meg, hogy „a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.” A tisztességes eljárás alkotmányos előírásának lényeges tartalmát tekintve 2012. január elsején hatályba lépett Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a korábban hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdésével azonosan rendelkezik, amikor kimondja, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”⁷
- [24] Az alkotmánybírósági gyakorlat folyamánként az indokolási kötelezettség bekerült az Alaptörvény rendelkezései közé is: „A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”⁸
- [25] Az Alaptörvény hatályba lépése ezen alapjog tekintetében nem hozott lényegi változást. Az Alkotmánybíróság a – későbbi hasonló tárgyú döntéseinél⁹ precedensként értékelt – 7/2013. (III. 1.) AB határozatában megállapította ugyanis, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor - az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán - irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot.
- [26] Ezen döntésében rámutatott arra, hogy „[...] az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben

⁵ 2011. évi CLXI. törvény 13. § (1) bekezdés

⁶ Vö. 54/2001. (XI. 29.) AB határozat

⁷ Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

⁸ Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének második mondata.

⁹ Ld. többek között: 3007/2016. (I. 25.) AB határozat; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat; 3065/2016. (IV. 11.) AB határozat; 3075/2016. (IV. 18.) AB határozat; 3084/2016. (IV. 18.) AB végzés

előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.”

- [27] Hangsúlyozandó, hogy az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.¹⁰
- [28] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban szerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat.¹¹

5.2. A *contra legem* jogalkalmazás tilalma, mint a tisztességes eljáráshoz való jog része

- [29] Az Alkotmánybíróság 3173/2015. (IX. 23.) AB határozatában megállapítja, hogy a kirívó jogértelmezési hibára, egyfajta *contra legem* értelmezésre alapozott bírósági ítéletek a tisztességes eljárás követelményének sérelmét eredményezhetik.¹²
- [30] Az Alkotmánybíróság elsőként a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában, majd ezt követően számos határozatában vizsgálta részletesen azt a kérdést, hogy mely esetekben eredményezheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az eljáró bíróság Alaptörvény biztosította értelmezési tartományon túlnyúló és ezáltal önkényessé váló döntése.¹³
- [31] Az Alkotmánybíróság 3130/2022. (IV. 1.) AB határozatában az alábbiak szerint foglalta össze vonatkozó gyakorlatát: „Az Alkotmánybíróság a jogbiztonság követelményével összefüggésben leszögezte, hogy egy szabályozás felülírása, kitérítése a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási - tulajdonképpen jogalkotási - tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a »jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás.¹⁴
- [32] Az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [33] A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az egyéni jogvédelem mellett és azt erősítőleg az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény is. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmának érvényre juttatása mellett azt is, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság a jogszabály célját az alkotmányosan szükséges mértékben

¹⁰ 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés

¹¹ 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés

¹² 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat

¹³ 26/2022. (XI. 3.) AB határozat

¹⁴ 3026/2015. (II. 9.) AB határozat

figyelembe vette-e¹⁵. Az Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak. A jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírósági eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek.¹⁶

- [34] Az Alkotmánybíróság szerint „az önkényes bírói jogértelmezés sértheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot. [...] Az Alkotmánybíróság azonban csak kivételesen, szigorú feltételek fennállása esetén állapítja meg a jogalkalmazói önkény fennállása miatt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét.” A jogértelmezési hiba *contra constitutionem* akkor válik önkényessé, ha a bíróság az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyja.¹⁷
- [35] Ellentétes a tisztességes eljáráshoz való jogból eredő indokolási kötelezettséggel, ha a bírósági ítélet indokolásából, a bíróság által alkalmazott jogszabályokból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik az indítványozót elmarasztaló bírói döntés.¹⁸
- [36] Az indokolási kötelezettség alkotmányos minimuma két alapvető követelményt támaszt a bíróságokkal szemben a felek által előterjesztett, az ügy lényeges kérdéseit érintő észrevételeket, bizonyítékokat érintően. A bíróságnak egyfelől figyelembe kell vennie, azaz mérlegelnie kell ezeket az észrevételeket. Másfelől, a mérlegelés eredményének indokairól számot kell adnia a döntésében. Az előbbi követelmények tényleges érvényesüléséről pedig csak akkor beszélhetünk, ha azok az írásba foglalt bírói indokolásból egyértelműen kitűnnek.
- [37] Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme a fentiek alapján tehát alkotmányjogi panasz alapján bírósági döntés megsemmisítéséhez vezethet. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek. Ez kifejezi a *contra legem* jogalkalmazás tilalmát. A tisztességes bírósági eljárás garanciális eleme ezen kitétel, amely magában foglalja a jogszabályok tiszteletben tartását is.
- [38] A bíróságoknak nem közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kell alapítaniuk a döntéseiket, hanem az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra.¹⁹ Az Alaptörvény rendelkezései azt a kötelezettséget róják a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat.²⁰
- [39] Annak megítélése során, hogy valamely *contra legem* jogalkalmazás kivételesen elérte-e az alaptörvény-ellenesség szintjét, az Alkotmánybíróság az eset összes releváns körülményének figyelembevételével határozhat. Önmagában egy *contra legem* ítélet még nem szükségképpen alaptörvény-ellenes ítélet. Kivételesen, kellően súlyos esetekben azonban egy *contra legem* jogalkalmazás is felemelkedhet alkotmányjogilag értékelhető szintre, és a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapításához vezethet.²¹

5.3. A bírói döntés által okozott alapjogsérelem

- [40] Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában azt is megállapította, hogy a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel

¹⁵ 23/2018. (XII. 28.) AB határozat

¹⁶ 23/2018. (XII. 28.) AB határozat

¹⁷ 23/2018. (XII. 28.) AB határozat

¹⁸ 3007/2016. (I. 25.) AB határozat

¹⁹ 7/2013. (III. 7.) AB határozat

²⁰ 3067/2021. (II. 24.) AB határozat

²¹ 29/2021. (XI. 10.) AB határozat

egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. Ugyanakkor az indítványozó álláspontja szerint minimális követelmény, hogy az eljáró bíróság ítéletének indokolásában legalább rámutasson arra, hogy a beszerzett bizonyítékok közül mit és miért fogadott el vagy nem fogadott el, illetve miért utasított el egyes bizonyítási indítványokat.

[41] A jelen esetben *contra legem* jogalkalmazásnak minősül, hogy a másodfokú bíróság és a Kúria is tévesen és iratellenesen a peres felek által elfogadott és nem vitatott tényként kezelte a peres felek közötti szerződésszegéseket, amelyek az ügy kapcsán kiemelt jelentőséggel bírtak, a pertörténet folyamán az elsőfokú eljárástól kezdve ezen körülmények nem kerültek nyugvó álláspontra. Az Indítványozó felperes a per folyamán több alkalommal vitatta az alperesi felmondási okok alaposságát és tényyszerűségét, ellenben sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság, sem pedig a Kúria nem társított oly jelentőséget e kérdésnek, amely egyfelől az ügy gerincét képezi, másfelől a későbbi szerződésértelmezés nehézkes és határterületen mozgó problematikáját előzetesen akár ki is tudta volna zárni a vizsgálandó kérdések köréből. Az Indítványozó a felülvizsgálati kérelmében is előadta, hogy szakértői vizsgálatot, okirati és tanúbizonyítást is indítványozott. Ezen felül Indítványozó a felülvizsgálati kérelmében azt is részletesen megjelölte, hogy – a jogerős ítéletben foglaltakkal ellentétben – a pert megelőzően és a peres eljárás folyamán mikor és milyen módon vitatta az alperesi felmondási okokat (szerződésszegéseket), a Kúria azonban ezeket nem vette figyelembe, iratellenesen helyezkedett ezzel ellentétes álláspontra, indokolása mellőzte ezeket.

[42] A *contra legem* döntés miatt sérült az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga, hiszen ő az eljárás folyamán abból a helyzetből kényszerült állításokat és nyilatkozatokat tenni, az alperesi felmondási okokat vitatni, hogy a bíróságok egy olyan utókérdés jogi értelmezésére helyezték a hangsúlyt, amelyet az előkérdés tisztázásának mellőzésével irányítottak az eljárás főkérdésének, holott a főkérdés pontosan a szerződésszegések alapossága körben merült volna fel.

[43] A Kúria semmilyen érdemi magyarázattal, indokolással nem szolgált kifejezetten a *contra legem* jogalkalmazásra. Álláspontom szerint a Kúria a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolta meg, hogy a fenti jogkérdésre irányadó hatályos jogi szabályokat miért nem alkalmazta. Álláspontunk szerint egy olyan bizonyítandó kérdéskör kapcsán, amelynek garanciális szerepe van a perben, sérti az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát egyrészt az alakszerűségi követelményeken alapuló döntéshozatal, valamint az is, ha ennek mélyreható, de legalább a minimálisan elvárható indokait nem tárják az Indítványozó elé.

[44] A Kúria önkényesen járt el akkor, amikor az adott jogkérdésre vonatkozó jogi normákat nem vette figyelembe.

A 20/2017. (VII.18.) AB döntés szerint „a bírói függetlenségnek nem korlátozza, sokkal inkább biztosítja a törvényeknek való alávetettség; a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel”.

[45] Az Alkotmánybíróság a fenti határozatában megállapította, hogy a *contra legem* jogalkalmazás esetén három főbb tényezőt kell vizsgálni. Ezek közül az első, hogy a bíróság a tisztességes eljáráshoz való jog indokolási kötelezettségét sértő módon nem indokolja meg akként, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat nem alkalmazza. A bíróság másrésről önkényesen jár el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem vesz

figyelembe. A bíróság harmadrésről akkor jár el önkényesen, ha a döntését olyan bírósági joggyakorlatra alapítja, amelyeket korábban hatályon kívül helyeztek. Véleményem szerint az ügyben az első két feltétel teljes mértékben megvalósul a jelen esetben.

- [46] Álláspontom szerint a másodfokú bíróság és a Kúria is önkényesen járt el akkor, amikor a szerződés értelmezését saját hatáskörben – az alperes által az elsőfokú eljárás folyamán addig nem említetten, majd bővített jogi érvelésre hivatkozva – térítette vissza az egyedi, szerződési szabadság síkjáról az általános szerződési szabályok és felelősségrendszer felé. Amint arra az Indítványozó is utalt, a Győri Ítéletábla és a Kúria nem vette figyelembe a szerződő felek eredeti szerződési szándékát és célját, a felek közötti általános piaci-gazdasági gyakorlatot, amikor a teljesítések szerződésszerű jellegéről formált jogi véleményt. Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság arra, hogy a felek a Ptk. általános szabályaitól eltérő, szigorúbb és cizellált felmondási rendszer is kiköthetnek. Erre vonatkozóan a másodfokú bíróság és a Kúria sem foglalkozott azzal a ténnyel, hogy a gazdasági gyakorlat igazolását tanúbizonyítással is szilárdabb alapokra lehet helyezni, ezáltal a felek közötti szerződéses jogviszonyt értelmezhetőbbé alakítani. Ehelyett a fellebbviteli fórumok okiratok és általános gyakorlatok alapján kívánták jogi köntösben megválaszolni az egyébként ténykérdésnek induló problémát. Mindezt a gyorsaság és a könnyebb elbírálás jegyében, azzal, hogy néhol megfoghatatlan értelmezési okfejtések helyettesítsék a hosszabb és körülményesebb, viszont konkrétumokkal és akár perdöntő végkifejlettel szolgáló tanú- és szakértői bizonyítást.

6. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés volta

- [47] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az abban megjelölt alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolja, vagy a panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Abtv. szerint e két feltétel alternatív, álláspontom szerint jelen ügyben mindkettő megvalósul.

6.1. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege

- [48] A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme a fent bemutatottak szerint a jelen ügyben eljáró Kúria nem megfelelő indokolásai, valamint a *contra legem* jogalkalmazás miatt megvalósult.

Jelen esetben tehát az ítéleti indokolásból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik a *contra legem* jogalkalmazás lehetősége, így az – a fent idézett alkotmánybírói elvi megállapításokra is tekintettel – sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettséget, amely az ítélet alaptörvény-ellenességét eredményezi.

6.2. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések

- [49] Az indokolási kötelezettség, mint eljárási jog alkotmányos védelme kereteinek meghatározásában a T. Alkotmánybíróságnak bizonyos mérlegelési jogköre van. Álláspontom szerint a bíróságoknak kötelezően meg kell tenniük mindent az indokolási kötelezettség teljesítése körében, hogy a *contra legem* jogalkalmazás elkerülhető legyen, és a továbbiakban precedensképes határozatok megfelelő jogi erővel rendelkezzenek.

Kelt: Győr, 2023. december 21.

Tisztelettel:

